

Drakensteyn, droomkasteel

Fleur Jurgens

Drakensteyn, droomkasteel

Naar de dagboeken van kokkin
Michelle Mastenbroek

2018 Prometheus Amsterdam

Voor Saskia, in vriendschap

© 2018 Fleur Jurgens

Omslagontwerp Tessa van der Waals

Foto omslag John de Rooy/Spaarnestad Photo/Hollandse Hoogte

Foto auteur Sacha de Boer

Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 3589 8

Voor een lakei kan er geen groot man bestaan, omdat een lakei zijn eigen opvatting van grootheid heeft.

Leo Tolstoj, Oorlog en vrede

Máxima,

2 februari 2002

Ze hebben je onweerstaanbaar beminnelijk gemaakt in die Valentino-jurk van ivoorwitte zijde. Het volk zal met je dwepen. We zagen je daarnet vanuit de nok van de kerk, toen je naar het altaar schreed. Een majestueus beeld, zoals je sluier het hele gangpad in beslag nam.

Nu filmen ze je in close-up vanuit die plantenbakken daar. Je wimpers zijn lang, je ogen levenslustig en donker als de tango zelf, je haar helblond op z'n Hollands. Vanaf vandaag zul je een balling zijn. Het voelt als verraad, ik kan het weten. Je hebt je land, je familie vaarwelgezegd, zelfs je taal moet je laten schieten voor hem. Maar kom op, jij krijgt er tenminste pegels voor terug, een koninkrijk en enkele paleizen! Zo ver heb ik het nooit gebracht.

Het moment is gekomen: het jawoord. Je kijkt liefdevol naar hem op. Ik weet het zeker: je houdt van hem. Je ziet er zo gelukkig uit.

Och kind, het geluk zal je gijzelen. Neem je schoonvader, die daar mummelend en met trillende handen op de voorste rij zit. De zieke prins. Goddank heeft hij zo'n krachtige vrouw, en dan druk ik me nog mild uit. Vroeger, toen ik in haar keuken werkte, was ze al een echt koninginnetje. Ze zal je steunen zolang je doet wat zij zegt. En anders lig je eruit. Dan verzinnen ze wel een of andere smoes om je te lozen, of ze verklaren je voor gek. Maar laat ik niet op de zaken vooruitlopen. Dit is misschien wel de mooiste dag in jouw leven.

Zelf ben ik twee keer getrouwd. De eerste keer was ik net als jij in het wit. Het maagdelijke wit werd spoedig bekleet door bloed en tranen. Hij was bokser, een echte Aussie. Na een fatale knock-out (door Dave 'Hercules' Smith) verdween hij uit mijn leven. Hij liet me achter met schulden bij de bank en twee bloedjes van kinderen. Zo ben ik kokkin geworden, min of meer uit noodzaak. Ik maakte naam met de verfijnde kookkunst. Ik mocht zelfs koken aan het hof. Maar mijn droom werd uit wanhoop geboren, niet uit hoop zoals de jouwe. Dat is het hele verschil tussen ons.

Van mijn tweede echtgenoot ben ik nog altijd niet verlost. Mijn heerschappij zit hier aan mijn voeteneind vanuit zijn fauteuil spitsvondig commentaar op je te leveren. Je gebaren zijn te bourgeois, zegt hij. Meneer heeft er verstand van. Moet je hem eens kakkeus zien doen, in zijn driedelige pak, de anjer in zijn knoopsgat, zijn erekruis opgespeld. Hij leek me ooit een gentleman. Ik heb in hem geloofd met de verbetering van een alchemist die goud maakt uit oud ijzer.

De bandoneonspeler is begonnen op zijn blaasbalg, een stukje Piazzolla speciaal voor jou, zegt de verslaggeefster. De muziek gaat over je vader: de enige bandiet die vandaag niet aanwezig mocht zijn op je bruiloft. De camera's zoomen gretig op je in. De eerste traan biggelt over je wang. Ze hebben erop geanticipeerd. Elke traan is een miljard waard. Ik waarschuw je maar alvast, Máxima, niets is toeval vanaf nu.

1

Het afscheid

12 september 1961

Ik herinner me het schip, met ronkende turbines en achttien sloepen in de davits. Het viel me nog tegen, zo roestig als het was, aangevreten door het zout, gebleekt door de zon. Moest die schuit mij meevoeren over de wereldzeeën? Het leek of ik werd opgetild toen ik de loopplank beklom, door de opwaartse wind die mijn jurk deed opwaaien, zoals jurken van filmsterren opwaaien (en alleen in hun geval is zo iets elegant). Vlak achter mij volgde Anton. Net als ik liep hij er nogal opzichtig bij, in een tropenkostuum met broekspijpen op hoogwater, zijn haar sluk in een kaarsrechte scheiding gekamd. Ondanks de zeebries kon ik zijn pommade ruiken.

Beneden op de kade stond een menigte opgewonden toeschouwers. Het was geen toeval dat zij bleven en wij gingen. Daartussen stond Jessica Trueewaters, de pompbediende van de *Gas Fuel Home Service*, in mijn lamswollen jas. Ik had haar mijn complete garderobe geschonken. Ze zwaaide uitbundig naar me, haar witte zakdoek zwierend in de lucht. Een persfotograaf richtte net zijn camera op mij, met van dat ploffende flitslicht, hoewel het klaarlichte dag was. Ik wuifde ingetogen en keek naar een punt in de verte, zodat ik in elk geval geen onderkin zou hebben als ze me straks in de krant zouden zien staan.

Toen alle passagiers aan boord waren, kregen we een welkomstwoord van de kapitein, Carel Bentinck, sinds een jaar in dienst van de Stoomvaart Maatschappij Nederland. Hij was geen ruwe, getaande

zeebonk, maar een iele jongen met een rossig baardje en sproeten op de handen. ‘Als dat kapiteintje maar niet wegwaait, straks op open zee,’ zei Anton net iets te luid. Hij schaterde er ook nog om. Bentinck kuchte even in zijn vuist en vervolgde: in 1944 was de ss Zuiderkruis gebouwd als troepentransportschip voor twaalfhonderd man. Na de oorlog hadden ze het omgebouwd tot remigrantenschip. Er was een zonnedek bovenop gekomen, de brug was naar voren verplaatst en er waren verwarmde accommodaties aangebracht. Om de stabiliteit te behouden hadden ze het schip met betonnen banken verzwaard en de reservoirs met drinkwater gevuld. Overbodige details, die ik onmiddellijk weer vergeten zou zijn als Anton ze niet nog vijfendertig jaar lang op de Hollandse verjaardagen had rondgebazuind.

Goed, de Zuiderkruis was dus geen Titanic, al hadden ze geprobeerd het interieur nog enige allure te geven. In de recreatiezaal stonden kamerplanten in koperen potten en de tafels waren gedekt met damast en tot kegels gevouwen servetten. De notenhouten lambri-seringen op de gangen glommen als spiegels. Onze hut had zelfs een hangkast, een wastafel met koud en warm stromend water en een schrijftafeltje met lade, waaraan ik, zo stelde ik me voor, elke avond in sierlijke letters mijn dagboek zou bijhouden.

Het geloei uit de scheepshoorn deed het dek trillen. De trossen werden losgemaakt. Alle passagiers stonden tegen de reling gedrukt. De meesten van hen waren remigranten, pioniers van weleer, die geplaagd werden door heimwee en verbittering, al zouden ze dat nooit hebben toegegeven. Anton keerde na negen jaar terug naar Holland als een volmaakte *new Australian*. Ook ik deed mij tegenover de anderen voor als de geslaagde remigrant, hoewel ik meer dan dertig jaar in Australië had gewoond en aan mijn geboorteland Engeland nauwelijks een herinnering bezat.

Het schip kwam in beweging. De oranje serpentines die de passagiers naar de achterblijvers hadden gegooid, losten op in het kolkende water. Gejoel en gefluit klonk vanaf de kade. Daar lichtte Jessie nog eenmaal op in mijn dure jas, als een baken in de menigte. ‘*Take a taxi home,*’ riep Anton naar haar met zijn onuitroeibare Hollandse accent,

zijn handen tot een toeter gevormd. Hij wikkelde een stuk van twee penny's in een briefje van tien shilling en wierp dat naar de kade.

Spoedig voer de Zuiderkruis op volle kracht. Vlak boven mijn hoofd krijste een meeuw. Roerloos zeilde hij nog een eindje met ons mee. Zijn valse oogjes toegeknepen, zijn lelijke poten naar achteren geklapt. En ineens, als door een ludieke ingeving, sloeg hij met zijn vleugels en liet zich omhoog buitelen, weg van het schip. In de verte zag ik hem rustig klapwieken, terug naar St. Kilda Beach, waar de vis hem goed genoeg was.

Voor mij was het te laat. Ik had niet eens fatsoenlijk afscheid genomen, niet van mijn moeder, laat staan van die jongen. Maar zo moest het dan maar wezen. Ik ging de groten der aarde dienen. Dat was nu eenmaal mijn bestemming. De vrije wil wordt danig overschat. Niet de individuen bepalen de geschiedenis, maar de geschiedenis raast als een tornado over de mensjes heen, dacht ik bij mezelf toen ik de kade, de wuivende palmen en de straten met een rotgang van me weg zag drijven. De gebouwen werden tot contouren en ten slotte schrompelden ook die ineen tot niet meer dan een stip aan de horizon. Daar ging ik. Dit was het begin en het einde ineen.

Over die reis moet ik hier een paar dingen vertellen, dingen die achteraf gezien een voorbode zijn geweest van mijn latere lot.

Allereerst onze kennismaking met Thea en Leon Wankers, met wie ik sindsdien bevriend ben geweest. (Beter gezegd: tot ik acht jaar geleden werd getroffen door mijn eerste beroerte, waarna ik met stomheid en verlamming behept raakte.)

Na twee dagen op het schip werden wij al door iedereen het *court couple* genoemd, omdat Anton zo onbesuisd was geweest meteen de eerste avond, tijdens het bridgen, te vertellen dat wij bij de gouverneur van Victoria in het Government House hadden ingewoond: hij als butler en ik als kokkin. Zoiets spreekt tot de verbeelding. Als je aan het hof werkt, al dweil je er de vloeren, geeft je dat toch een gloed van glamour, die voor velen een vrijbrief vormt om je schaamteloos aan te gapen, of je tot vervelens toe te ondervragen over hoe ze nou in het

echt zijn, de *royals*. Waar we ook gingen, tijdens de maaltijden, tijdens de uren op het zonnedek, waar we in de houten ligstoelen met speciale zonnebrillen op van onze welverdiende rust genoten; ja, zelfs tijdens de avonduren onder de sterrenhemel troffen we nieuwsgierige passagiers, die wij mondjesmaat, met een beroep op onze zwijgplicht, te woord stonden.

Op de derde dag kregen we tafelgenoten die van niks leken te weten. De Wankers waren in Sydney aan boord gekomen, misschien was dat de reden. Ze liepen er ronduit onverzorgd bij: hij in een korte broek en zij in een flodderjurkje. Sinds de luchtkoeling het had begeven scheen niemand zich nog te bekommeren om zoiets als het uiterlijk voorkomen (wij verschenen als enigen in het voorgeschreven avondtoilet aan het diner). Het ging er immers vooral om 'dat je niet smolt', zo drukte Leon het joviaal uit. Hij was een Hollander en zij een geboren Britse. Net als Anton en ik, wat natuurlijk verdomd toevallig was. Maar verder ging de vergelijking niet op. Zij waren veel jonger dan wij en van een lager allooi, om het zo maar te zeggen. Leon werkte als vertegenwoordiger voor een staalfabriek. Thea had een jaartje als zijn secretaresse gewerkt. Vanwege haar rode haar en haar tere, blanke huid keerden ze terug naar Europa. Het werk lag er voor het oprapen, beweerde Leon.

Aangezien ze er niet naar vroegen, zwegen wij over onze achtergrond. Pas toen de chef-kok bij ons aan tafel kwam vragen wat ik 'beroepshalve' van de gerechten had gevonden en ik iets zei over de gehaktballen, waar naar de maatstaf van Escoffier het nodige zout en de komijn aan ontbraken, vroeg Thea wat dat was, Escoffier. Ik legde haar uit dat Auguste Escoffier een beroemde Franse kok was, grondlegger van de haute cuisine, en dat ik al zijn recepten uit het hoofd had moeten leren toen ik aantrad als *royal cook* in het Government House in Melbourne. Het arme kind viel zowat van haar stoel. Het woord 'royal' alleen al.

Anton deed er nog een schepje bovenop door het verhaal te vertellen van onze eerste ontmoeting. Die was namelijk zo tot stand gekomen: sinds 1952 was hij butler geweest bij de gouverneur van Queensland in Brisbane. In 1954 bracht *Queen Elizabeth* een bezoek aan het

Gemenebest. *Her Majesty* zou een rondreis maken. ‘Minnie was aangesteld als *chef de cuisine* van de koninklijke tournee. Ze kwam de koningin vooruit gereisd om bij ons de keuken te inspecteren. Ik was meteen onder de indruk van haar. En toen had ik haar gerechten nog niet eens geproefd...’ Hij boog zich voorover naar Leon. ‘*Le flambeau de l’amour s’allume à la cuisine,*’ zei hij in deftig Frans. ‘Door omstandigheden is dat hele bezoek van de Queen aan de gouverneur van Queensland niet doorgegaan. Maar Minnie en ik zijn getrouwd en hetzelfde jaar werd ik overgeplaatst naar het Government House van Victoria.’

Daarna hield hij zijn glas omhoog en tikte ertegen, waarop de sommelier (de Wankers kenden de term niet) had moeten komen aansnellen om het met een passende wijn te vullen. Maar het personeel had het veel te druk met het wegwerken van de aangevreten gehaktballen, die natuurlijk door dat gebrek aan zout weinig in de smaak waren gevallen.

‘Nou, we verkeren dus in hoog gezelschap. We zullen op onze tafelmanieren moeten letten, *my dear,*’ zei Leon.

Anton had intussen zelf de fles gepakt en schonk met een omslachtig draaiende hand de wijn in onze glazen, nooit voller dan twee vingers. ‘Maakt u zich geen zorgen. Wij zijn heel wat gewend. Wat dacht u, onze voormalige heren waren oorlogshelden, die hun manieren in de loopgraven hadden opgedaan. Sir Reginald Dallas Brooks dronk zijn soep het liefst uit een tinnen mok.’

Hij had de lachers op zijn hand, niet alleen aan onze tafel. Welnee, vanuit de hele zaal klonk een opgelucht gelach. O, hij kon zo geestig zijn, mijn Tony!

‘Zo mag u vast niet praten over de gouverneur,’ zei Thea.

‘Midden op zee wel, hoor. Wij bevinden ons buiten de territoriale wateren.’

‘En wat voert jullie naar Amsterdam?’ vroeg Leon, toen iedereen uitgelachen was.

Anton viel stil en keek hem verbijsterd aan. ‘O nee! Wij maken daar alleen een tussenstop. Wij zijn op weg naar Londen. *Her Majesty* heeft ons aangesteld in Buckingham Palace.’

Dat laatste was lichtelijk overdreven, maar ik hield wijselijk mijn mond en poederde nog maar eens mijn voorhoofd, dat, zoals ik in de spiegeling van het tafelzilver had gezien, alweer hinderlijk glom.

De eerste barsten in ons succesverhaal ontstonden denk ik al toen Nederlands Nieuw-Guinea opdoemde, zo onwaarschijnlijk groen dat het pijn deed aan de ogen. De Zuiderkruis ankerde in de haven van Hollandia, waar op dat moment een oorlogsstemming heerste. Onderweg waren we een torpedojager tegengekomen met gedimde lichten en zonder vlaggen. Meteen na aankomst in de haven werd de kapitein weggevoerd door drie beambten van de Koninklijke Marine. Zonder verdere uitleg kregen wij anderhalve dag vrij, om te 'sight-seeën' in Hollandia, alsof daar ook maar iets te bezichtigen was. We brachten samen met de Wankers een bezoek aan een inheemse markt, waar marktkooplieden hun schamele waren hadden uitgesteld. Het rook er naar zweet en rottend vlees, van de geitenkoppen die je met hun doffe ogen aanstaarden. Ik liep steeds met een zakdoekje tegen mijn neus gedrukt, wankel op mijn pumps, waarmee ik hopeloos wegzakte in de ongeplaveide straten. Als je even niet bewoog gingen de vliegen op je ogen zitten, of op je kuiten, waar ze gemeen in beten. Maar Leon Wankers bleef opgewekt en kocht van een arme sloeber een corsage van zeldzame orchideeën, die hij vrolijk bij Thea opspeldde. Hij noemde de Papoea's een 'eigenzinnig volkje', waar de Nederlanders nooit vat op zouden krijgen. 'Met hun blote handen en voeten klimmen ze in bomen van wel twintig meter hoog om een bloemetje te plukken. En weet je wat ze doen als ze er niet bij kunnen? Dan hakken ze zo'n boom gewoon om. Bomen genoeg hier.'

Om de hoek van de markt zegen we neer op de rotanstoelen van Hotel Hollandia en bestelden pullen bier om onze dorst te lessen. Een bonte stoet trok voor het terras langs: tientallen bellende fietsers en door karbouwen voortgetrokken wagens, loslopend vee, sjouwers en sjacheraars die op blote voeten en met glimmende ruggen handkarren vol kokosnoten, emmers en kippen voortduwden. Een enkele verdwaalde automobiel baande zich toeterend een weg door de dichte drommen.

Maar laat ik me voor nu beperken tot dat eerste beschamende incident. Na verloop van tijd was er een groepje Papoea's voor het terras blijven stilstaan. Ze waren naakt op een paar lappen na, de mannen uitgedost met speren en rare toeters ter hoogte van hun kruis: 'peniskokers', zo legde Leon uit, wat ons aan het giechelen maakte. De Papoea's staarden op hun beurt met grote, door houtskool omrande ogen naar ons, alsof wij de buitenaardse wezens waren. Een van de kerels spuugde naar ons. Een grote klodder belandde op ons tafeltje.

'Ik geloof niet dat we hier nog langer welkom zijn,' zei Leon.

Op dat moment drong zich een piepklein vrouwtje naar voren, met rood beschilderde borsten en een baby in een lap rond haar heup gebonden. Ze haalde het kind uit de doek en hield het voor het terras omhoog.

'Ik denk dat ze willen dat je een foto neemt,' zei Thea. Maar voordat ik mijn fototoestel gereed kon houden, helde de vrouw met de baby over de omheining van het terras en drukte mij dat jongetje in handen: 'Awa,' zei ze, wat denk ik 'oma' betekende. Hoe dan ook, ik was totaal overrompeld door het zachte kind met zijn donzige ruggetje in mijn armen. In geen jaren had ik een baby vastgehouden. Mijn hart werd wee en ik voelde een steek van verdriet in mijn buik.

'Geef hem maar aan mij,' zei Thea, die mijn gestuntel zag en het kind van me overnam. 'O, wat is hij glad. Alsof ze hem met olie hebben ingesmeerd. *Darling*, stop toch eens met die politieke praatjes. Kijk liever naar mij! Ben ik geen aardig moedertje?'

Anton klampte een kelner aan in een smoezelig pak. 'Meneer, kunt u ervoor zorgen dat deze inlanders ons met rust laten?' vroeg hij in het Nederlands. De man keek hem niet-begrijpend aan. 'Ze vallen ons lastig!'

'Ze doen ons verder toch niets,' zei Thea, terwijl ze het kind over zijn ruggetje aaide.

De kelner stootte een onverstaanbare kreet uit naar de Papoea's voor het terras, griste het jongetje van Thea's schoot en smeed het min of meer terug naar zijn moeder.

De vrouw schreeuwde en balde haar vuist naar de kelner, waarna

ze weer even plotseling afdropen als dat ze voor het terras verschenen waren.

‘Hebben jullie nooit kinderen gewild?’ vroeg Thea even later.

‘Tja, dat is...’ begon ik.

‘Alsjeblieft, zeg!’ viel Anton me in de rede. ‘Een gezinsleven is niet te combineren met ónze ambitie.’

Zo was het in feite ook. Wat had ik daaraan toe te voegen? Had ik op dat moment dan over Ian moeten beginnen, mijn duivelse zoon die ik al in geen jaren had gezien? Het paste niet in ons plaatje. En zoals dat gaat met dingen die je verzwijgt, wordt het steeds moeilijker er later nog eens op terug te komen.

De volgende ochtend kregen we van een Nederlandse beampte te horen dat er in Hollandia tweehonderdvijftig ‘repatrianten’ aan boord van de Zuiderkruis zouden gaan en in Manokwarie nog eens honderd. ‘Deze Nederlanders moeten vanwege binnenlandse spanningen hun land verlaten. Ik vraag u om uw begrip voor de buitengewone omstandigheden en uw bereidheid om in te schikken.’

’s Middags kwamen ze aan boord, lange rijen armzalige Papoea’s met balen op hun rug.

‘Niemand heeft ons verteld dat ze bij ons op het dek moeten bivakkeren,’ klaagde ik tijdens het avondeten.

‘Laten we ruimhartig zijn,’ zei Leon.

‘Maar deze mensen zijn zwart,’ zei Thea.

‘Ze hebben voor de Nederlandse staat gewerkt.’

Anton zat steeds maar te zwijgen.

‘Wat is er, darling?’ vroeg ik na verloop van tijd.

‘Ik denk na,’ zei hij somber.

‘Waarover?’

‘In hoeverre een offer blijvende verplichtingen schept.’

‘Wat bedoel je? Welk offer?’

‘Jij snapt dat niet! Dat zul jij ook nooit snappen,’ snauwde hij. Toen stond hij op en liep weg.

‘Wat heeft hij ineens?’ vroeg Thea.

‘Ik denk dat het met die Papoea’s te maken heeft,’ zei ik. ‘Ze zijn een smet op ons geluk. Ze zijn zo luidruchtig en ze zijn overal, *well, so be it.*’

In de dagen erna was Anton zeeziek. Als ik onze sloopshut binnenging, lag hij met gesloten ogen zacht kermend op zijn brits. Zijn humeur was om te schieten.

Op een van die avonden kwam ik niet direct na het diner naar hem (om zijn handje vast te houden). Onze tafel was door kapitein Bentinck uitgenodigd om op de scheepsbrug door de nachtkijker naar de sterren en de vulkaaneilanden te kijken. Enfin, het was een zeer genoegelijke avond geweest. Geruisloos wilde ik de hut binnengaan.

‘Waar kom je zo laat vandaan?’ Anton knipte het licht aan en stond pal voor mijn neus, rechtop en beslist niet ziek.

‘Darling, je laat me schrikken. Ik dacht dat je allang sliep.’

Hij wiegde dwaas met zijn heupen. ‘Wat deden jullie daarbinnen? Jij en die halfzachte kapitein?’

‘Stel je niet zo aan. We keken door de sterrenkijker. De Wankers waren er ook. Sinds wanneer bespied je mij?’

‘Jij moet niet altijd zo’n grote mond hebben.’

En toen gaf hij me een klap. Zijn eerste. Voluit tegen mijn hoofd. Het was niet eens de pijn die me trof, maar de minachting die eruit sprak.

De volgende ochtend voeren we de haven van Singapore binnen. Ik had de nacht buiten op het dek doorgebracht, in een van de ligstoelen, tussen de zoet slapende Papoea’s onder hun gekleurde lappen. Vanaf mijn plek op het zonnedeck had ik gezien hoe de stad als een kerstboom oplichtte. Daarna had ik de zon zien opkomen, een rood gloeiende bal die de lucht magenta kleurde. Alsjeblieft, Minnie Mandemaker! Kijk eens hoe prachtig alles is! Zó wilde je het toch?

Het schip lag al lang en breed in de haven toen Anton fris gewassen en geschoren de hut uitkwam en naast me kwam staan. ‘*Lion City! Here we are,*’ zei hij met een onuitstaanbaar, weids gebaar. ‘Kom, la-

ten we gaan ontbijten.’ Hij liep al weg, in de veronderstelling dat ik hem zou volgen, wat ik ook deed. Ja, wat moest ik anders? Ik had in zee kunnen springen. Achteraf gezien zou me dat heel wat ellende bespaard hebben.

Bij het ontbijt troffen we Thea Wankers, die ’s morgens niet meer dan een appel at. ‘Het goede nieuws is dat we hier anderhalve dag blijven. Gaan jullie straks mee een toer maken? Leon kent de stad op zijn duimpje.’

‘Ik heb nogal slecht geslapen,’ zei ik. Mijn ogen moeten gezwollen zijn geweest en feitelijk niet om aan te zien.

‘O, maar dat geldt voor ons allemaal,’ zei Thea monter. ‘De hitte was ondraaglijk vannacht. Maar wat geeft het... slapen kan altijd nog.’

‘Natúúrlijk ga je mee, *sweet love*,’ zei Anton, charmant als hij kon zijn. Hij was helemaal opgeklaard. Door die klap, natuurlijk. Die had hem opgelucht.

Even later liep ik arm in arm met Thea Wankers. ‘*Happy, my dear?*’ vroeg ze.

‘*Happy as Larry*,’ zei ik. Misschien zou het geluk vanzelf volgen als je deed alsof.

De mannen waren alvast vooruitgegaan. Bij het hek van de haven stonden wel dertig taxichauffeurs hun diensten aan te bieden. Maar Leon poeierde hen geroutineerd af – te duur... te duur – net zolang tot er eentje bereid was om ons allemaal voor één dollar mee te nemen naar de beroemde Change Alley, een enorme overdekte markt in het centrum waar de prachtigste spullen te koop waren. Anton kocht voor een habbekrats een met briljanten ingelegd horloge voor me. Hij kon heel royaal zijn als hij iets goed te maken had. Daarna gingen we lunchen in de beroemde Palm Lounge van het Raffles Hotel, waar hij voor iedereen cocktails bestelde. Vervolgens naar het lunapark Happy World, dat als honderd kermissen tegelijk was. Naast de gewone attracties – de schietkraam, de kleefton en het carrousel – was er een danshuis met ‘hostessen’. Chinese meisjes in zijden kostuums verhuurden zich als danspartner. Het orkestje begon te spelen zodra wij

binnenkwamen. Jazz zeer zeker, maar dan door een stel Chinezen. In het begin had Anton er geen goed woord voor over. Hoe drukker het werd, hoe opzweperder de muziek, met als hoogtepunt 'Let's Twist Again'. Iedereen stond op de dansvloer, zelfs ik, tipsy als wat. Mijn echtgenoot was aan de zwier geraakt met een van de hostessen, een vrouw met erg lange magere benen en een opgebonden boezem. Molly heette ze. Ze was jong en soepel als elastiek. 'I love your legs,' zei ze tegen hem. Nou, ik vond hem eerder een op hol geslagen tapdancer met die glimmende, trippelende, schuifelende schoenen onder zijn te korte broek. Ze dansten de jive en de foxtrot en zelfs de tango, in elk geval een poging daartoe.

'Vind je dat wel goed, dat hij op die manier danst met iemand anders?' vroeg Thea.

'Ach, laat hem maar,' zei ik zo laconiek mogelijk, terwijl ik een trekje nam van mijn sigaret, verlengd met een goudkleurig sigarettenpijpje. 'Als het om dansen gaat, ben ik hopeloos!'

Rond twee uur 's nachts sleepte Molly ons allemaal mee in een taxi naar Bugis Street (tegenwoordig Boogie Street geheten). 'Iedereen die nog niet wil slapen belandt hier,' zei Molly. Er was zo veel kunstlicht dat het er net klaarlichte dag leek. De terrassen puilden uit, de stoelen kriskras door elkaar geschoven. Er zaten vooral Engelse matrozen, maar ik herkende ook een paar passagiers van de Zuiderkruis, in een chaotisch drankgelag.

Voor ik het wist zaten we met hen aan een lange tafel, waarop telkens grote bekers bier werden neergesmeten. Boven op het dak van een openbaar toilet stonden vijf mannen te dansen. Ze hadden rieten rokjes aan en jongleerden met bananen. Anton en Molly verdwenen tussen de hossende menigte. Die Molly pakte hem helemaal in.

'De kapitein is er ook,' zei Thea. 'Dat is hij toch daar? Die heeft het zo te zien ook naar de zin.'

Inderdaad, daar zat Carel Bentinck, aan een tafel vol matrozen achterin op een soort tribune. Ik wilde wegduiken, maar hij had ons gezien en zwaaide naar me. Was dat nou een jongen bij hem op schoot? Een kind nog.

Thea en Leon wilden op een zeker moment terug naar het schip. Dus ging ik Anton zoeken, eerst tussen de dansende mensen, toen in de zijstraten, bij de barretjes en de dampende eetstalletjes. Na een tijdje wist ik nauwelijks nog waar ik was, maar dat gaf niet, zo prentte ik me in, want daar, waar het licht was, waren ook de taxi's die me veilig naar het schip konden terugbrengen.

Waar was mijn Tony toch? Toen ik de moed wilde opgeven, zag ik hem in een steeg zitten tussen het vuil, met zijn rug tegen de muur, zijn hoofd in de nek. Zijn gezicht was met bloed besmeurd.

'Wat is er met je gebeurd?' vroeg ik. Ik bukte en depte zijn voorhoofd met een tissue uit mijn handtas.

'Ze wilde al mijn geld. Hij... Weet je dat het een kerel was, die Molly? Moet je je voorstellen.' En hij maakte een obscene gebaar met zijn hand.

Wat een smerigheid, dacht ik. Waar zijn we in terechtgekomen? 'Waar is ze nu?'

Hij haalde zijn schouders op en knikte. 'Daar ergens. Er zijn mensen bij.'

Mensen. Ik hielp hem overeind. '*Let's call it a day and a night,*' zei ik, en zonder daar verder nog een woord aan toe te voegen nam ik hem bij de arm. Gehoorzaam volgde hij me. Draaiorgels en trompetten schalden door de nacht en vals besnaarde zangeressen gierden daar nog bovenuit. Langs een muur stonden mannen in jurken en mannen met blonde pruiken naar ons te sissen. Plotseling tikte iemand mij op de schouder. 'Hé, halt!' Er stond een agent voor me. Een zwarte knuppel aan zijn riem.

Anton rukte zich los. 'Wegwezen, rennen!'

Nee, het zal niet fraai zijn geweest wat hij met die Molly had gedaan. Daar ben ik inmiddels vrij zeker van.

We doken een steeg in, waar we al snel opgingen in de menigte. Een straat verder sprongen we in de eerste de beste taxi. Nog geen drie seconden later werden we schommelend op de achterbank door de lege straten van Singapore gevoerd, het *court couple*.

Ik weet nog dat Anton in de taxi naar me overhelde en me bij een borst greep. Ik liet hem begaan. 'Molly,' snikte hij, 'Molly, Molly!'

De Chinese taxichauffeur draaide zich naar ons om en lachte zijn enige twee tanden bloot. *'Have you met infamous Molly?'* En daarop volgde een schunnig versje: *Molly, jolly, Lindy Hop. She sucks you like a lollipop.*

Pianoles

4 februari 2002

Het is verdorie alweer maandag. Belle-Hélène Appel is er. Spreek Huit: Appèl. Dat heeft hij bedacht: dat accent past beter bij iemand van haar statuur. Ze zitten samen in het muziekkamertje. Haar stem klinkt zangerig. Poeslief. Dan ben ik altijd op mijn hoede, als ze zo tegen mij praat.

Ze vertelt over de beginnoot, waarin het einde in zekere zin al besloten ligt. Iets over tertsen en kwinten. Ik kan het niet volgen. Ik heb niet zo'n verstand van muziek.

Hij mag het nu zelf proberen: die eerste noot spelen *alsof* het hele akkoord daarin aanwezig is.

Fis.

'Nog een keer, maar nu met vingers als neerdwarrelende paar-den-bloem-zaadjes,' zegt ze. 'Geen druk zetten.'

Fis, klinkt het, deze keer veel zachter. En dan volgt aarzelend de hele riedel die 'de toonsoort in mineur vastlegt', zoals mevrouw Appel het formuleert.

'Waar is het verlangen? Het stuk gaat over zijn minnares!' zegt ze streng. 'Leg er nu eens passie in!'

Zou hun keuze opzet zijn? Zodat ik het allemaal moet aanhoren?

En dan doet *zij* het nog eens fijntjes over. De piano zucht en smacht onder haar vingers. Je kunt niet horen dat er nog zoiets als hout, vilt of koper aan te pas komt.

Na afloop van de les komt ze mijn kamer binnen. Ik doe net of ik slaap, wat wil je. Om te voorkomen dat ze speciaal voor mij, uit liefdadigheid, weer dat onaangename stuk van die Rus gaat spelen waarop ze nu al zeker anderhalf jaar oefent. In feite speelt ze het voor hem. Als je het mij vraagt is ze verslaafd aan zijn bewondering.

‘Minnie?’ fluistert ze.

‘Minnie?’ Ik ruik haar geur van sinaasappel met kaneel. Waarom geurt ze zo sterk als ze hier komt? Snapt ze dan niet dat ik haar parfum niet velen kan? Dat ik kotsmisselijk word van die walm?

‘Ik denk dat ze slaapt,’ hoor ik haar tegen Anton zeggen.

‘Dat weet je bij haar nooit.’

‘Zo, dus wat spreken we af?’ Er klinkt gefluister op de gang, gesmak, geruis van jassen. Misschien wimpelt ze zijn gefoezel wel af. Ik heb daar geen zicht op vanuit hier. Dan hoor ik haar schelle stem weer: ‘Kom je nog naar de verjaardag van Gerrit? Officieel vieren we het niet, maar je bent van harte welkom. Neem Minnie gezellig mee. In de rolstoel, waarom niet? Dan is ze er ook nog eens uit.’

Ik hoor de voordeur. Ze lopen samen naar buiten. Het regent, dus dan brengt hij haar naar huis.